

Vliv chemické zbraně na vedení jednotek v poli.

(Pokračování.)

Útočník může ovšem využít bojové schopnosti svých jednotek (neúplně před účinkem yperitu chráněných) v zamořeném terénu ještě po určitou dobu, neboť, jak známo, účinek yperitu na lidský organismus je zpožděný, t. j. projevuje se teprve po určité době a pozvolna. Budou tedy jednotky útočnickovy, alespoň theoreticky, pokud zamoření nebylo ještě zpozorováno, zcela a plně boje schopné. Ale v každé armádě je organizována služba plynových patračů, jejichž ne vždy snadnou úlohou je zjistit v pravý čas rozsah a způsob zamoření terénu a oznámit to vlastním jednotkám (označením zamoření žlutými praporky, žlutým pískem, svítilnami se žlutými skly, nápisy s označením cest, jichž nutno použít, atd.). Je ovšem sporné, zda jednotka zůstane po seznání nebezpečí i nadále ještě morálně pevná a odhodlaná k tomu, aby nesla možné následky potřísnění yperitem. Pro jednotlivce (na př. ležícího v zákopu), jenž o zamoření ví nebo sám na sobě zjistí kapičky yperitu (nebo již přímo fyziologické jeho účinky, t. j. zčervenání a svědění pokožky, které se projevují asi po hodině), pozná tedy, že je zasažen, zraněn, je to jistě velikou trýzní duševní, má-li ještě dále bojovat, neboť i když je doposud ještě v plné bojové síle, je si již přesně vědom toho, že lékařské ošetření bude s každým okamžikem zpoždění zdlouhavější. Ostatně již velitelství samo nejlépe ví, že v útoku za podobných okolností může být pokračováno jen

za největšího ohrožení zdravotního stavu všech jednotek operujících v zamořeném terénu a svolí tedy k pokračování v útoku jen v případech opravdu nezbytně nutných. Nelze také s určitostí tvrdit, že bylo dosaženo skutečného úspěchu tím, že některé z útočících jednotek prošly zamořeným terénem s tím určitým vědomím, že budou po krátké době vyřaděny, nebude-li zamořený terén v jejich týlu včas asanován a bude-li přisun nových posil, střeliva atd. znemožněn nebo alespoň ztížen tak, že přední bojové sledy, stále více bojem zeslabované, nebudou týlem více podporovány a bude-li i řízení dělostřelecké podpory znemožněno. Je zřejmé, že asi sotva bude lze počítat s tím, že přední sledy jednotek, jež prošly terénem zamořeným yperitem a jež byly po několika hodinách poté z boje vyřaděny, budou po přibližně dvouměsíčním ošetřování v nemocnici znova boje schopné. Pro obránce na druhé straně zamořeného terénu by bylo jistě smutným vysvědčením, kdyby nezdolal útočníka, jenž prošel a byl napaden vlastními b. ch. l.

Asanace terénu v palbě nepřátelských zbraní bude úlohou, jejíž řešení bude velmi obtížné. Všeobecný požadavek, platný pro každý druh překážek, že mají být v okamžiku přecházení nepřítelem co nejučinněji bočně postřelovány (jinak nemají praktické ceny), zdá se do určité míry oprávněn i pro přehradu, vytvořenou b. ch. l. Při zamořování není snad tento požadavek tak nezbytně nutný jako u ostatních terénních překážek, poněvadž zamoření terénu, nepřítelem již zpozorované, bude jím jistě respektováno. Je ovšem správné snažit se alespoň o splnění tohoto požadavku a postřelovat i chemické překážky. Asanace větších ploch v poli nebude prováděna, neboť technické provedení je neobyčejně těžké. Ukázalo se však, že je nemožné projít zamořeným terénem bez příslušné ochrany nebo bez citelných ztrát právě tak, jako je nemožné ponechat zamořený terén mezi předními bojovými sledy a týlem v plné jeho souvislosti, neboť úplně odděluje části bojující, izoluje je od vedení i od materiálního a personálního zásobování. Proto je vždy nezbytné, aby byly zřízeny alespoň průchody, jakési terénní mosty asanační pruhů určité šířky v zamořeném terénu, jež mají být zvláště označeny. Zamořený terén může být asanován buďto suchým chlorovým vápnem nebo kaší chlorovápennou (lépe), podle okolností spalováním yperitu přímo na zemi hořlavým materiálem různého druhu nebo s pomocí zvláštních benzínových nebo petrolejových hořáků nebo konečně s pomocí t. zv. nouzové asanace, t. j. mechanickým odstraňováním půdy nebo pokrýváním zamořené země materiálem nezamořeným (převrácením půdy), zemí, slámou, větvemi, pokrývkami, anebo protiyperitovými plášti, jež se po použití zničí. Účelem všech těchto opatření je zamezití jakýkoli styk lidí se zamořenou zemí (o asanaci v poli bude pojednáno podrobně ve zvláštním článku). Rusové doporučují při asanaci chlorovým vápnem použít pojízdných bubnů s obsahem 50 kg pro asanaci 300 m² plochy, pak ruční sypačky se sítem k asanaci nestejnoměrně zamořeného terénu. K asanaci 1 m² počítají Rusové 200 g chlorového vápna. Podle toho by k vytvoření průchodu 50 m širokého a 100 m dlouhého bylo třeba 1000 kg chlorového vápna. Použití menšího množství je nedostatečné a tedy neúčelné. Po předcházejícím spálení yperitu (porostu) postačí pak 100 g chlorového vápna na 1 m². Výpomocným prostředkem při nedostatku chlorového vápna jest odstranit asi 10 cm hlubokou vrstvu půdy a uložit ji na povětrné straně. Nasypávat vrstvu písku, popelu, čerstvé země je sice možné, ale vyžaduje to dovážení materiálu, nehledíc k tomu, že se po pře-

chodu i poměrně malé jednotky zamořená půda znovu odkryje. Jest jisté, že tohoto způsobu bude používáno velmi často k zabránění přímých účinků yperitu (i když je velmi nedostatečný), snad bude jedině možný tam, kde jiná asanace bude nemožná, t. j. u jednotek předních bojových sledů. Po asanaci ohněm je terén přístupný ihned, po asanaci chlorovým vapnem je výhodno vyčkat s přecházením ještě asi jednu hodinu.

Při použití chemické zbraně v obraně má obránce mnohem větší možnosti nežli útočník. Nezáleží tu na persistenci použitých b. ch. I., neboť na terén, na kterém ony látky působí, obránce nemusí vstoupit. Proto se v obraně používá trvalých (puchýřotvorných) b. ch. I. takřka zásadně. Tím však není řečeno, že nemůže být úspěšně použito i b. ch. I. typicky útočných, prchavých.

Dělostřelectvo plynovou střelbou a letectvo aerochemickými útoky podstatně ztíží již pouhé přibližování útočníka. Obránce má vždy dosti času k vykonání všech nutných příprav též k provedení vlnového útoku plynem nebo k použití většího počtu minometů (z předních sledů obranného postavení). Může vypouštět i jemně rozprášené trvalé b. ch. I. (puchýřotvorné). Záleží tu ovšem na povětrnosti a na průběhu obranného postavení v terénu.

V obraně je předpokládáno zamořování velkých terénních ploch a zřizování chemických překážek a pastí ještě před příchodem útočníka. Nebude-li k zamoření dosti času, provede se nejrychleji letounem. Je-li dosti času, bude výhodné zamořovat pozvolna a pečlivě rozstříkovacími přístroji i za pomoci letounu. Nebude-li možno k vytváření chemických překážek před vlastním obranným postavením použít letounu, možno totéž zamoření velmi rychle provést s pomocí dělostřelectva, což je velmi důležité při vytváření chemických překážek přímo v útočné sestavě protivníka. Rozstříkovací přístroje mají svou výhodu v tom, že jest jimi možno zamoření přesně ohraničit, což je důležité při takovém způsobu zamořování, při kterém je nutno v zamořené ploše ponechat nezamořené cesty k průchodu jednotek (průchody se pak dodatečně zamoří). Tyto přístroje jsou výhodné k zamořování budov a menších ploch terénních.

Je najevidnější, že ve válce je nutno b. ch. I. co nejvíce šetřit. Proto zamoření nebude souvislé a zamoří se jen ta místa před obranným postavením, jež jsou utvářením terénu výhodná k usnadnění útoku protivníka, nebo jejichž obrana je nejobtížnější. Právě tak se zamoří ty části terénu, jichž útočník může dobře využít: dobré pozorovatelné nebo palebné postavení, terénní zářezy, okraje lesů, lesní průchody, paseky a stezky, obce a dvory atd., jež mohou mít nějaký význam pro útočníka (jako shromaždiště záloh, pohotovostní postavení atd.).

Chemická zbraň může mít vynikající úlohu též při ústupu, při odopoutání se od nepřítele. Vtipně v terénu umístěnou chemickou překážku útočník těžko překoná, často se podaří pronasledovatele zastavit, čímž se umožní provedení útupu v naprostém pořádku a s krytým týlem.

Silniční překážky se postříkáním yperitem nebo lewisitem velice zesílí, neboť před odstraněním jich je nutno je nejprve důkladně asanovat, což je velice pracné (důležité je též postříkání nejbližšího okolí překážky, aby i pouhé přiblížení se k ní bylo ztíženo). Tak na př. po zničení mostů doporučuje se zamořit i trosky a případný materiál k opravě objektu (kmeny v lese atd.). Podobně je možno zamořit nádraží, nádražní rampy, koleje i vyhýbky, ovšem za předpokladu, že se vlastní jednotky do zamořených míst již v nejbližší době nevrátí. Doprava a průjezd transportů

jsou tím velice znesnadněny (asanace, ochranná opatření cestujících atd.). Polák Gilenski doporučuje zamořovat i železniční vlakové soupravy.

Z těchto všeobecných příkladů použití b. ch. l. je zřejmé, že jich může být použito jak útočником, tak i obráncem a že je možné očekávat od nich plný úspěch, je-li jich ovšem použito vhodně po stránce taktické i technické, při čemž nezáleží na tom, jde-li o válku na ustálené frontě či o válku pohybnou.

VI. Použití chemické zbraně ve válce na ustálené frontě.

Ve válce na ustálené frontě jsou poměry pro obě strany od sebe více odlišné, neboť možnosti použití b. ch. l. jsou jak pro útočníka, tak i pro obránce početnější. Svého uplatnění tu dosáhnou nejenom všechny b. ch. l., ale i všechny známé způsoby jich použití. Pečlivé přípravě nic nestojí v cestě, takže se v budoucnu bude v chemické válce na ustálené frontě pracovat s mnohem většími množstvími materiálu, nežli tomu bylo na př. ve světové válce. Tím však není naprosto řečeno, že každá budoucí válka musí započít s použitím b. ch. l. Dokud armády jsou ještě v pohybu, nepotřebují všeobecně ještě chemické zbraně. Ovšemže možnost použití anebo obavy před chemickými překážkami již dříve vytvořenými jsou tu vždycky. Je zřejmé, že v pohybné válce budou mít za uvedených právě poměrů určitou úlohu pravděpodobně jen zamoření terénu právě tak, jako válka na ustálené frontě bude pracovat jen se schematicky probíhajícími chemickými překážkami, i když zaplňování a zamořování, z pochopitelných důvodů, nabudou ostřejší formy. Půjde tu o změnu úloh, jaká bude touž cestou vykonána i u jiných zbraní a jaká je charakterisována již v malém, na př. rozdíly mezi „útokem a plánovitě připraveným útokem“, mezi „obranou a plánovitou obranou“. Právě slůvko „plánovitý“ znamená, že čas k přípravě tu jest, čas k vyhledání hotovostních postavení, k dokonalému obsazení nebo vybudování útočného nebo obranného postavení, k soustředění dělostřelectva nebo k připravení střeliva, krátce, čas ve zbrojně-technickém i chemicko-technickém smyslu. Plynová střelba se omezí i ve válce na ustálené frontě na určité úseky fronty a na přípravu útoků, jen s tím rozdílem, že útoky budou prováděny na široké, ale přece ohraničené frontě.

Obránce si vybuduje při tomto způsobu vedení války svou plynovou taktiku na vlastním pozorování, což může učinit vzhledem k svému delšímu pobytu v témže postavení (podle povětrnostních poměrů, podle terénu a jejich společného vlivu na utváření se pohybu vzduchu). Umístění všech palebných zdrojů (ručních i puškových granátů v to) bude provedeno se zvláštním zřetelem též na použití chemické, plynové střelivo bude připraveno. Žádné místo v terénu, jež by se po stránce použití některého ze způsobů vedení plynového boje, jakož i po stránce největšího možného účinku ukázalo (po provedení pečlivého studia terénu) vhodným pro útočníka, nesmí zůstat neprozkoumáno. V použití plynového střeliva má obránce mimo to ještě tu velkou výhodu, že může ovládat i prostory, které trhacím střelivem obsáhnout nelze (hluché prostory) a učinit je přece protivníku nepřístupné. Jest ovšem nutno připravit dokonalý plán zaplňování a zamoření, jímž se vhodně doplňuje plán palebný. Obránce umístí na počátku nepřátelského útoku své b. ch. l. především před nej- přednější útočné sledy nepřitele, a to v okamžiku, kdy útok nemůže již být tak snadno zadržen. Rozdělení útočných sledů je pravděpodobné, po-

něvadž sledy zadní se asi sotva odhodlají k tomu, aby se vystavily plnému účinku b. ch. l. A tak oněm předním útočným sledům, jež již oblakem b. ch. l. prošly, nezbude nic jiného, nežli aby v útoku pokračovaly, ovšem samy, neboť dělostřelecká podpora nebude spolehlivě zaručena. I když zadní bojové sledy překonají po terénních mostech yperitem zamořený terén a budou postupovat za sledy předními (v různé vzdálenosti), přece jen bude zdar celého útoku v svém základě vážně ohrožen, dokonce snad již rozhodnut. Obránce mimo to může (za předpokladu, že již sám není napaden útočnými b. ch. l.) zaplynovat východiště nepřitele k útoku (nejpřednější střelecké zákopy v jeho postavení, jestliže zjistil, že se v nich konají přípravy k pravděpodobnému nastávajícímu útoku) slznými nebo dusivými b. ch. l. a donutit ho, aby již od počátku útoku postupoval s nasazenými plynovými maskami, čímž se jeho útočná síla citelně sníží. Tomuto hrozičému nebezpečí se snaží útočník čelit tím, že — pokud je to možné — vyřaduje co nejdůkladněji nepřátelské baterie umlčovací střelbou plynovým nebo trhacím střelivem vlastních baterií. Dále je pro něho také velmi výhodné, aby sevřel obránce za jeho vlastním postavením, což může být provedeno s použitím většího množství materiálu, a tedy spolehlivěji nežli ve válce pohybné, pokud ovšem si vytyčil jen omezený cíl. Má-li však býti v útoku pokračováno (čím dále, tím lépe), může se útok opírat jen o umlčení nepřátelských baterií a o zajištění boků, neboť zamořením některých částí terénu ve směru postupu by uvázl útok před těmito chemickými překážkami. Zdaří-li se nadto útočníkovi, aby ohrozil provedením útoku celé nepřátelské obranné postavení (klamným použitím b. ch. l. nebo umělého dýmu) a dosáhl tak toho, že nepřítel obsadil své obranné postavení co nejsilněji, aby pravděpodobný útok odrazil, při čemž útočník zaplňuje silněji místa v nepřátelském obranném postavení, jež se k provedení útoku zdají nevhodná (aby pak útok provedl na užším úseku a s větším úsilím), získá tím nesporně značně na okamžité převaze. Ústupu zaplňovaného obránce, jehož postavení již zakolísalo, může být pro vývoj dalšího údobí útoku velmi vhodně využito.

Světová válka ukázala, že chemické zbraně možno ve válce na ustálené frontě úspěšně použít. Dnes při značných pokrocích techniky zamořování terénu má chemická zbraň mnohem větší význam. Válka na ustálené frontě přináší s sebou důkladnou znalost terénu oběma protivníky, možno tedy i použití chemické zbraně, právě tak jako každé jiné bojové zbraně, plánovitě a co nejdůkladněji připravit. Zcela jistě budou přesně známy i poměry povětrnostní (směry nejčastěji vanoucích větrů a p.). Příslušné rozložení zbraní zmírní pak mnohé z nevýhod v použití chemické zbraně. To vše však pomůže zvláště obránci při použití b. ch. l. nežli útočníku, neboť obránce nemusí určovat předem hodinu útoku. Na počátku útoku se bude obránce snažit, aby vytvořil co nejrychleji před svým obranným postavením jednu nebo několik chemických překážek (s pomocí letectva a dělostřelectva to půjde nejrychleji, neboť hlavně ono má dosti času k zajištění své střelby). Je nasnadě, že předčasné vytváření chemických překážek není výhodné, neboť spotřeba b. ch. l. k udržování dostatečné intensity zamoření je velice vysoká. V dalším průběhu útoku možno již použít všech způsobů vedení chemické války, pokud to jen povětrnostní poměry připustí. Čím lepší bude příprava, tím většího úspěchu možno dosáhnout. Je ovšem nutný i podrobný průzkum terénu před obranným postavením, aby bylo možno obsáhnout chemickou zbraní i ty prostory, jež trhací dělovou střelbou postřelovat

nelze (hluché prostory). Bylo již promluveno a vzájemným doplňujícím se účinku dělové střelby trhací a plynové. Netřeba připomínat, že pro obránce je velmi důležité, aby zaplinoval nejprřednější střelecké zákopy útočnickovy, jež budou velmi pravděpodobně přecpány jednotkami, připravujícími se k útoku, při čemž nejméně dosáhne toho, že je donutí k nasazení plynových masek. Postoupí-li útočník až k předním obranným sledům, je výhodné rozprašovat proti němu trvalé b. ch. l. (yperit anebo lewisit). Útočník se bude především snažit, aby zmírnil co nejvíce účinek baterií protivníka na vlastní postupující pěchotu. Prováděním klamných útoků může přinutit obránce, aby obsadil široký úsek svého postavení, pak provede plynový přepad a zároveň zamoří své boky, čímž přeruší spojení obránce se sousedy, izoluje ho od nich, aby mohl nasadit svůj útok do větší hloubky. Útočník může s pomocí b. ch. l. obránce třeba i úplně izolovat, při čemž možno použití i prchavých b. ch. l., je-li nutné dbát na vlastní jednotky (t. j. když operační cíl útoku nedovoluje použít trvalých b. ch. l.). Spotřeba prchavých b. ch. l. je pak ovšem velmi značná.

(Příště dále.)

Literární přehled.

Volk und Wehrkraft. Jahrbuch der „Deutschen Gesellschaft für Wehrpolitik und Wehrwissenschaften“ 1936. Hanseatische Verlagsanstalt, Hamburg, str. 136.

Německá společnost pro brannou politiku a branné vědy, založená r. 1934, vydává pravidelně své ročenky v knižní formě, vždy pod určitým heslem, vyjadřujícím ideový obsah souboru článků a směrů své práce. Již tím je dost zřetelně vyjádřeno, že účelem společnosti je především připravovat methodicky vědecký materiál k propagandě německé vojenské ideologie. O ročence za rok 1935 „Wehrfreiheit“ jsme podali zprávu v 1. čísle loňského ročníku Vojenských rozhledů, při čemž jsme čtenáře informovali blíže o cílech, organizaci a pracovním programu této společnosti.

Poslední ročenka, vydaná za rok 1936 pod názvem „Národ a branná síla“, je obsahově rozdělena zase na dvě části; první z nich přetiskuje články a přednášky konané loňského roku, které mají přímý vztah k heslu knihy. Nebudeme se blíže obírat obsahem první části. Pro zajímavost uvedeme toliko thema článků: Národ a myšlenka letectva, Národ a branné hospodářství, Populační politika a branná síla, Státní a vojenské zřízení, Zöldněřství a všeobecná branná povinnost, Geopolitické podmínky a národní politické branné ethos, Význam Německa na moři.

V úvodu knihy praví prezident společnosti generálieutenant v. Cochenhausen,

že účelem úvah obsažených v knize je objasnit problém brannosti národa s nejrůznějších hledisk, studovat její předpoklady, jakož i možnosti, jak brannou sílu zlepšit a zvětšit. Východiskem k problému je mu zásadní otázka: Co žádá dnešní obrana země od národa, který je odhodlán zasadit všechny své síly k boji o svou existenci? V dalších rádcích pak autor logicky rozvíjí odpověď na danou otázku, počínaje mentálním a fyzickým stavem dnešní německé mládeže, o níž praví, že je plna bojového ducha, že se snaží vyvinovat si charakterové síly a že se oprostila od materialistického individualismu, aby získala všechny ušlechtilé vojenské vlastnosti, jako kamarádství, smysl pro pospolitost a tvrdost k sobě samé.

Čestný prezident společnosti gen. pěch. v. Epp pronesl na valném shromáždění společnosti zahajovací řeč, obsahující ideologii německé branné myšlenky, jejíž stručný obsah přinášíme. Pravidl m. j.: „Ve svém boji o vzkříšení německého národa seznal Vůdce, že naše branná nemožnost byla původem a jádrem všeho zla a že jeho nejdůležitějším úkolem musí být vytvořit jednotný, brannosti chtivý a schopný národ. Vše, co podnikl při svém přetvoření národa a státu, ať to bylo v oblasti národního myšlení, v oboru sociálního, hospodářského, kulturního a mravního, nebo s hlediska organizace Říše a právních základů státu, směřovalo vždy k poslednímu cíli, k vytvoření branné a zbraně schopného národa. Charakter a vy-